

Veřejný ochránce práv

OMBUDSMAN

Zpráva dle ustanovení § 24 odst. 1 písm. b)

zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů (dále též „zákon o veřejném ochránci práv“)

o jednotlivých věcech, v nichž nebylo dosaženo dostatečných opatření k nápravě ani postupem podle § 20

V této zprávě informuji Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky o případech, kde se mi (nebo mé zástupkyni) nepodařilo dosáhnout dostatečného zjednáání nápravy ani cestou vyrozumění nadřízeného úřadu.

Pochybení Ministerstva životního prostředí

vyhýbajícího se povinnosti regulovat zápach

Současné právní **předpisy nechrání občany před nadměrným zápachem**. Zvláště závažně se tento nedostatek projevuje v případech, kdy je zdrojem zápachu dlouhodobá a soustavná činnost některých velkých provozů např. karosáren, bioplynových stanic, živočišné a potravinářské výroby. Zatímco v případě hluku či jiného znečištění stát garantuje právními předpisy ochranu veřejného zájmu, u obtěžujícího zápachu jsou občané ponecháni svému osudu a jejich jedinou možností je občanskoprávní žaloba používaná u sousedských sporů, a to i v případech, kdy je zdrojem zápachu velká firma.

Povinnost stanovit emisní limity pachových látek, kterou ukládá Ministerstvu životního prostředí (dále jen „ministerstvo“) zákon o ochraně ovzduší (z roku 2002) **není splněna**. **Ministerstvo** tak fakticky zákon porušuje a **jedná v rozporu se závazkem, který na něj vložil Parlament ČR**. Ověřené metody a způsoby měření zápachu přitom existují a jsou využívány a uznávány nejen v řadě zemí EU. Stanovení emisních limitů pachových látek nebo alespoň jejich doporučených hodnot je základním předpokladem k tomu, aby státní orgány mohly vyžadovat a ukládat opatření ke snížení produkce zápachu, případně postihovat zdroje zápachu za nepřiměřené obtěžování osob bydlících či pracujících v zápachem postižené oblasti.

Má zástupkyně se při vyřizování podnětů z oblasti ochrany životního prostředí setkala s desítkami stížností, v nichž lidé poukazují na zoufalost své situace, dramatické zhoršení podmínek k bydlení i k práci, jestliže se v dané lokalitě, mnohdy v blízkosti obytné zóny, objeví provozní areál způsobující nadměrný zápach. Obracují se na orgány státní správy, ale i ty jsou ve většině případů bezmocné. **Prováděcí vyhláška k ochraně proti zápachům neobsahuje (od roku 2006) žádné přípustné**

ani doporučené limity pachů. Aby bylo obtěžování zápachem vůbec konstatováno, stanovuje vyhláška dvě nutné podmínky: jednak si na zápach musí stěžovat více než 20 osob bydlících nebo pracujících v dané oblasti, jednak musí být prokázáno porušení jiné povinnosti (stanovené zákonem, rozhodnutím – např. použití určité technologie apod.), které obtěžování zápachem způsobilo. Jestliže tedy provoz všechny podmínky splňuje, může být zápach sebehorší, přesto není možné konstatovat překročení přípustné míry obtěžování, jak ji zákon vymezuje.

Aktuálně je Parlamentem ČR projednáván vládní návrh nového zákona o ochraně ovzduší, ovšem ten opět pouze deklaruje ochranu před zápachem, aniž by řešil otázku, jak se tato ochrana bude aplikovat. Ani návrh prováděcí vyhlášky k novému zákonu opět neobsahuje žádné emisní a imisní limity pro pachové látky. Navrhovaný postup individuálního posuzování u jednotlivých zdrojů tak může být opět zatížen naprostou subjektivitou ve výkladu užívaného termínu „obtěžování zápachem“. Pokud nedojde ke změně nebo doplnění právních předpisů bude **vysoká míra nejistoty individuálního výkladu obtěžování** působit na úkor jak obyvatel dotčených zápachem, tak i samotných podnikatelů, kteří na druhou stranu nebudou chráněni před bezdůvodnými stížnostmi na zápach z jejich provozů.

Je nepochybné, že pokud by limity byly stanoveny, přimělo by to provozovatele snižovat emise zapáchajících látek. Jestliže však chybí, nemají provozovatelé zdrojů zápachů žádný důvod, aby o snížení zápachu usilovali. Stejně tak **nemají ani orgány ochrany ovzduší žádný nezpochybnitelný a reálně využitelný právní podklad,** na jehož základě by mohly ovlivňovat povolování nových zdrojů znečištění ovzduší v lokalitách, kde by mohlo docházet k obtěžování obyvatel zápachem.

Podle mé zástupkyně **je povinností ministerstva nalézt řešení, jak limity pro pachové látky v ovzduší stanovit.** I přes ministerstvem namítané obtíže při stanovení limitů, je podle zástupkyně ochránce řešení možné. Například tam, kde si na zápach stěžuje více než stanovený počet osob bydlících nebo pracujících v okolí zdroje, může být stanovován individuální emisní limit. Stejně tak je možné stanovit provozovatelům zdroje zápachu povinnost zpracovat a provádět plán snižování emisí pachových látek, právě s ohledem na dostupnost technologií. **Není však možné, aby se ministerstvo dlouhodobě vyhýbalo plnění své povinnosti a neřešilo nežádoucí stav** ani novou právní úpravou jen proto, že její splnění není snadné.

Výše uvedené má zástupkyně shrnula do závěrečného stanoviska vydaného dne 18. listopadu 2011. Jako **opatření k nápravě** ministerstvu navrhla **vydání prováděcí vyhlášky k stávajícímu zákonu o ochraně ovzduší, která by stanovila limity pro pachové látky, a dále předložit vládě novelu zákona o integrované prevenci, která by zařadila kvasnou (biotechnologickou) výrobu lihu mezi záměry, které vyžadují integrované povolení.**

Navrhovaná opatření ministerstvo neučinilo, a to ani poté co věc byla medializována.

V Brně dne 2. dubna 2012

JUDr. Pavel Varvařovský
veřejný ochránce práv